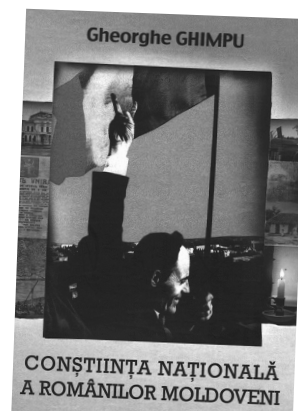

DAN NICU

masterand, Facultatea de Științe Politice, SNSPA

„Conștiința națională a românilor moldoveni” și convalescența noastră seculară

Dumnezeu ne-a așezat într-un spațiu geografic pe care unii l-au numit, în secolul al XIX-lea, „butoiul cu pulbere al Europei”. Aici s-a născut cuvântul *democrație*, dar și *haos*. Aici s-au compus și s-au cântat cântece și marșuri eroice, dar și bocete în memoria celor căzuți pe câmpurile de bătălie, pentru țeluri proprii sau străine. Când revoluția industrială și valurile modernizării ne-au atins și pe noi, întregul spațiu sud-est-european, de la Cernăuți la Atena și de la Dubrovnik la Cetatea Albă, s-a transformat într-o tablă de șah, pe post de figuri servind diferitele etnii din zonă, mâinile jucătorilor purtând efigia vulturilor austro-ungar, rus și a semilunii otomane. Ideile dominante imperiale au cedat, treptat, întâietatea **naționalismelor concurente**, ideilor naționale bazate pe exploatarea evenimentelor din trecut, pe recuperarea legendelor istorice populare, a vestigiilor culturale și pe crearea de mituri fondatoare naționale. Acestea din urmă erau înregistrate apoi în edificiul ideologic al statului-națiune, urmând să servească misiunii de coagulare a colectivităților de aceeași limbă și de transformare a lor în veri-

tabile comunități naționale, cu sentimentul atașamentului față de stat. Astfel, formarea statelor din această parte a Europei a avut întotdeauna un caracter primordial cultural și etnonațional, valențele civice apărând abia după ce ideea națională fortificase structurile statale, conferindu-le stabilitate și perpetuare istorică.

În mod normal, ar fi trebuit să ieșim din zodia naționalismelor concurente, cel puțin în interiorul spațiului nostru național, românesc, încă de pe la începutul secolului al XX-lea. Inițial, așa părea că se întâmplă. Imediat după 1918, se

Primul succes al lui Washington

crea impresia că ideea statului-națiune român s-a impus definitiv în spațiul carpato-danubiano-pontic, prin unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România. Pe fondul destrămării Imperiului

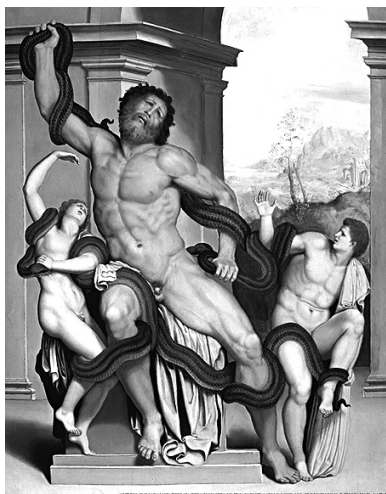
Austro-Ungar și al prăbușirii irevocabile a Imperiului Otoman, nimic nu mai amenința ideea unității națiunii române. Aparent... pentru că Imperiul Rus nu a dispărut, ci a trecut printr-o metamorfoză, ca apoi să-și reia politica expansionistă.

Ca urmare a acestei politici expansioniste, locuitorii spațiului geografic dintre Prut și Nistru au rămas în continuare un pion pe tabla de șah a Europei de Sud-Est. Un loc în care naționalismele concurente, imprimate populației, s-au încleștat într-o luptă pe viață și pe moarte. Un loc în care un anumit tip de naționalism, cel „moldovenesc sovietic”, bazat pe falsuri istorice și construit pe sângele intelectualilor din stânga și din dreapta Nistrului, exterminați de regimul sovietic, s-a perpetuat cu ajutorul armelor aducătoare de frici colective.

Această luptă ne-a fost impusă din exterior, a luat azi forma conflictului ideologic dintre unioniști și moldoveniști și rămâne în continuare să dețină partea leului în discursul public din Republica Moldova. Au existat mai multe tentative de a ieși din logica respectivelor confruntări, de a aduce adevărul istoric la dispoziția fiecărui cetățean, în scopul depășirii situației de incertitudine identitară pe care o experimentează moldovenii dintre Prut și Nistru.

Printre aceste tentative se remarcă studiul istoric „Conștiința națională a românilor moldoveni”, scris de către cunoscutul luptător pentru cauza revenirii Basarabiei în componența României, Gheorghe Ghimpu. Lucrarea sintetizează, pe baza dovezilor documentare prezentate (hrisoave, înscrisuri, relatări ale călătorilor și cronicarilor străini, precum și ale celor autohtoni), edificiul identitar românesc al moldovenilor dintre Carpați și Nistru, demonstrând continuitatea și legătura permanentă dintre locuitorii celor două maluri ale Prutului, ale Milcovului, de pe ambii versanți ai munților Carpați.

Lucrarea lui Gheorghe Ghimpu este, de fapt, o expresie publicistică a luptei sale pentru eliberarea națională a jumătății de Moldovă de la est de Prut. O eliberare națională pe care el nu o vedea decât legată organic de România, țara de

Laocoon, Alessandro Allori

la care a fost ruptă această parte de provincie istorică românească. La sfârșitul anilor '60, el începe să contribuie intens la activitatea Frontului Național-Patriotic, grupare aflată în clandestinitate, ce viza refacerea integrității teritoriale a României. În 1970, Gheorghe Ghimpu semnează, împreună cu

câțiva camarazi de idei, un apel adresat conducătorului de atunci al statului român, Nicolae Ceaușescu, în care îl informa despre politica autorităților sovietice în Moldova, de îngrădire a elementului românesc majoritar. Apelul este trimis de către Securitatea de la București „colegilor” de la Moscova, care încep urmărirea grupului de rezistență din Moldova ocupată. Membrii acestuia, printre care și Ghimpu, își continuă activitatea. Ei trimit, împreună cu câțiva camarazi de idei, o scrisoare la postul de radio Europa Liberă, prin care își exprimă protestul în legătură cu acțiunile de colonizare și deznaționalizare a românilor moldoveni. În urma acestor acțiuni, Gheorghe Ghimpu și colegii săi sunt arestați în 1971-1972, condamnați în 1972 la detenție în exil, în afara RSS Moldovenești. Autorul „Conștiinței naționale a românilor moldoveni” a fost condamnat la șase ani de încarcerare într-o închisoare-lagăr corecțional cu regim sever, din Rusia.

Poate că, în urma politicii sovietice de deznaționalizare, am ajuns și noi, în calitate de colectivitate, să fim condamnați la eforturi nemăsurate pentru a demonstra... ceea ce suntem. Pentru că asta este, asta se vrea lucrarea lui Gheorghe Ghimpu: un demers de argumentație științifică a apartenenței moldovenilor la națiunea română. Or, **existența unui popor nu se discută, ci se afirmă**¹. Însă, în condițiile regulilor de luptă impuse din exterior, de sub forța cărora nu am reușit să ieșim și să impunem propriile noastre reguli, făcându-ne adversarii să le accepte, din rațiunea de a da acestor oameni un mănunchi de dovezi puse pe hârtie, care, în viziunea autorului și a adepților săi, constituie însuși

Adevărul, s-a născut această carte. Iar în vremuri de mari frământări, adevărul trebuie apărat. În opinia mea, la asta se rezumă și asta face

Triptic, Otto Dix

Gheorghe Ghimpu în cartea sa: apăra adevărul. O face metodic, susținut. În scopul de a contribui la făurirea unor timpuri mai bune, când nu va mai fi nevoie de atâtea eforturi pentru a demonstra cuiva de ce suntem așa și nu altfel, de ce ne încapățânăm să nu acceptăm moldovenismul de peșteră.

„Conștiința națională a românilor moldoveni” s-a născut din nevoia de recuperare. Este, poate, medicamentul necesar unei părți de popor aflate în convalescență. Un medicament recomandat atât celor pe care experimentul sovietic a reușit să-i îndepărteze de România, cât și celor care au depășit, individual, convalescența. Pentru profilaxie. Și neuitare.

¹ Ardeleanul Ioan Rațiu rostește aceste cuvinte memorabile în 1893, la procesul memorandiștilor din Transilvania, luptători pentru cauza națională a românilor de peste munți.